

Број	23.05.2016
Катедра	
Специјалност	
Својеручни	
02	МФ

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

Наставно-научно веће Правног факултета у Нишу је, својом одлуком бр. 01-831/24 од 21. 4. 2016. године, образовало Комисију за писање Извештаја о подобности за јавну одбрану докторске дисертације „ **Организација и функционисање српског правосуђа у време Уставобранитеља**“, кандидата мр Гордане Видојковић, у саставу:

1. Проф. др Драган Николић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу, председник
2. Проф. др Небојша Ранђеловић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу, писац извештаја
3. Проф. др Зоран Мирковић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, члан
4. Проф. др Дејан Јанићијевић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Нишу, члан
5. Доц. Др Александар Ђорђевић, доцент Правног факултета Универзитета у Нишу, члан

Пошто је детаљно прегледала и проучила написани рад, Комисија у предвиђеном року подноси Наставно-научном већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

Резултати истраживања до којих је кандидаткиња дошла изложени су на 269 страница комјутерски обрађеног текста. Рад садржи 383 напомене и 148 библиографских јединица. Структуру дисертације чине: уводна разматрања, четири дела од којих се већина састоји из више глава, завршна разматрања и закључци, док је у прилогу, ради компаративно-историјског сагледавања, дата анализа рада судова у Србији у 2014 и 2015. години. Дисертација на крају садржи попис коришћених извора и литературе.

У уводним разматрањима (стр. 8-22) кандидаткиња истиче значај правосудне функције и условљеност саме државе њеним функционисањем у систему

поделе власти на судску, законодавну и извршну власт. При томе износи мотиве за избор управо ове теме за израду докторске дисертације, истичући не само научни већ и практични циљ истраживања. Поставља оригиналну тезу да сагледавање узрока тадашњег стања у правосуђу омогућава самокритично сагледавање садашњег стања са циљем адекватне припреме за будућност и остваривање владавине права. Из тих разлога истраживање се не задржава само на формалном приступу, већ се бави и утицајем правосудног система на друштвене односе и услове некада и данас, али и повратним утицајем и условљеношћу. У уводним разматрањима кандидаткиња поставља један од главних циљева дисертације – доказивање основне хипотезе да је изградња судске власти у време уставобранитеља имала уставни оквир у коме је требало изградити независно судство са циљем једнаке заштите свих грађана, али и да је насупрот томе изграђен правосудни систем који је пружао превасходну заштиту владајућој олигархији и њој оданој бирократији. Основну хипотезу доказује преко посебних хипотеза које поставља у уводном излагању, укратко описујући резултате својих истраживања, уводећи читаоца у сваки део дисертације. У првој посебној хипотези поставља се теза да је конституисање правосуђа било условљено развитком друштвено-економских односа, што се даље у другој хипотези везује и за постојање општег друштвеног расположења, базираног на промењеном статусу сељака и жељи за обезбеђивањем стечених економских права. У трећој хипотези стоји да се друштвени поредак у време уставобранитеља управо штити преко правосуђа које је изграђено на привиду једнаке заштите приватне својине. Ова хипотеза везује се за следећу која се базира на претпоставци да се ограничавањем кнежеве власти преко Савета, старешинске олигархије и њима одане бирократије узрокује стварање нелибералног режима који је обезбеђивао приватна али не и политичка права грађана, што ће бити основ за стварање противречности и за рушење таквог режима. У уводном разматрању ауторка истиче историјски значај уставобранитељског режима као основе за даљу изградњу српског правосуђа. Такође објашњава и које је методе, технике, литературу и изворе користила током истраживања. Указује и на околност да се због потпуне неистражености ове теме, њен истраживачки рад углавном заснивао на архивској грађи, посебно на актима Савета и Кнежеве канцеларије, али и да је подједнаку пажњу у свом истраживању посветила радау Министарства правде и законодавној делатности.

Први део дисертације под називом *„Економско-политички услови формирања уставобранитељског поретка (1838-1858)“* пружа приказ економско-политичких услова за формирање уставобранитељског поретка, где ауторка, позивајући се на литературу, али превасходно на конкретну архивску грађу, доказује тачност тврдње да су друштвено-економски развитак Србије и измењени политичке околности условили потребу за адекватним конституисањем судске власти. Узрочно последична али и

компаративна анализа омогућиле су ауторки да утврди узроке датих појава, али и да изврши упоредну анализу са данашњим друштвено-економским односима.

Други део дисертације под називом „Уставни оквир уставобранитељског режима“, (стр.43-97) ауторка је поделила на три тематске целине. У првој целини другог дела дисертације ауторка приказује Устав из 1838. године али и његову предисторију, нарочито на пољу мешања великих сила у уставно питање Србије. Државна организација и политичке околности у време уставобранитеља приказане су у другом делу друге целине, уз стављање посебног акцента на борбе за врховну власт, али и за саму организацију државне власти. У трећој целини другог дела кроз приказ правног система у време уставобранитеља, ауторка уобличава хипотезу да је ограничавање кнежеве власти преко Савета, старешинске олигархије и бирократије а не преко скупштине, узроковало стварање нелибералног бирократског режима, који је временом стварао све већи број противуречности. Оне су и довеле до његовог обарања.

Централну целину дисертације чини трећи део под називом „Судство под уставобранитељима“ коју је ауторка поделила у четири тематске целине. У првој подцелини трећег дела ауторка је приказала судску власт у устаничкој Србији и то као претечу правосудног система под уставобранитељима. Већ у устаничкој Србији, и ако је реч о ратном времену, долази до стварања судске организације, са намером да се она одвоји од војне устаничке власти. Формира се фактичка судска власт без стварања шире друштвене основе. Друга и трећа подцелина, кроз приказ организације и функционисања судске власти у време уставобранитеља, пружа научну потпору тези да је уставни оквир, на коме је требало градити независно судство, са циљем једнаке заштите свих грађана, у пракси изневерен и да је друштвени поредак штићен привидом да се штити једнако право својине свима, а да је заправо штитио владајућу олигархију и бирикратију. Ауторка закључује да су се запажени функционално-организациони недостаци у правосуђу могли отклонити, али да се то није чинило из разлога што је на тај начин владајућа класа штитила владајући поредак, а не равноправност. Независност судске власти не остварује се ни у системима поделе а ни јединства власти, тако да је независност судија и судске власти далеко од политичке независности. Четврти део треће целине, кроз превасходно приказану историјску грађу у виду жалби, молби и представки упућених одбору Светоандрејске скупштине од стране грађана, сликовито приказује сву димензију народног незадовољства српским правосуђем.

Четврти део под називом „Судство под уставобранитељима као основ даље изградње српског правосуђа“, (стр. 163-187) потврђује основаност и доказаност хипотезе да се, без обзира на исказане слабости, историјски значај уставобранитељског режима управо огледа у изградњи једне разгранате државне организације, судства и управе, као и конституисања просветних установа које ће бити основ даље изградње српског правосуђа.

У завршним разматрањима и закључцима (стр 187-195) кандидаткиња износи своје ставове о свим анализираним тематским целинама и подцелинама дисертације, у потпуности потврђујући основаност и доказаност како основне тако и радних хипотеза.

У овој дисертацији су на свеобухватан начин приказани и анализирани како организација тако и функционисање српског правосуђа у време уставобранитеља. Кандидаткиња је истражила основне релевантне изворе права, али је и социолошком методом објаснила, значај и условљеност правосуђа друштвено економским и политичким односима. Детаљно је обрадила постављене проблеме у свим целинама .

ЗАКЉУЧАК

Докторска дисертација *„Организација и функционисање српског правосуђа у време уставобранитеља“*, кандидаткиње мр Гордане Видојковић, резултат је самосталне научне обраде једне захтевне и актуелне теме, која је на овај начин мало истражена у литератури, због чега се кандидаткиња у истраживачком раду посебно ослања на архивску грађу и самостално закључивање. Кандидаткиња је идентификовала кључна питања и проблеме у организацији и функционисању српског правосуђа у време уставобранитеља, а потом је, користећи стандардну научну апаратуру, спровела њихово проучавање и обраду. Применом компаративног метода вршене су упоредне анализе, што је допринело давању актуелности теми. Вредност рада представља и тежња ауторке да, поред научно засноване анализе питања одређених у раду, формулише одређене принципе, сагледавајући друштвену законитост да слични друштвено-економски и политички услови доводе до изградње предвидиве организације правосуђа али и до сличних функционалних слабости. Ауторка је у потпуности остварила циљеве који су је определили за обраду ове теме дисертације. Кандидаткиња је на основу презентованог истраживачког рада у потпуности овладала материјом, аналитички обрадила постављене проблеме, изнела и сопствене ставове, који представљају оригинални допринос правноисторијској науци и правној науци уопште.

Систематизација рада постављена је зналачки и реализована доследно од увода до завршних разматрања и закључка, при чему је њена анализа рада судова у Србији у 2014 и 2015. години са становишта статистичких података потврдила тачност многих њених закључака. Реч је о јединственом раду на ову тему који је реализовао и научни али и практични циљ.

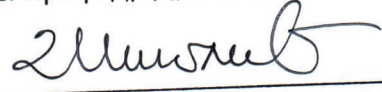
Комисија за оцену подобности за јавну одбрану докторске дисертације „**Организација и функционисање српског правосуђа у време уставобранитеља**“, кандидаткиње мр Гордане Видојковић, констатује да дисертација представља научни рад који је оригиналан, који је резултат самосталног научног истраживања и да доприноси развоју научне мисли, чиме задовољава услове прописане Статутом Правног факултета у Нишу. Кандидаткиња мр Гордана Видојковић предала је дисертацију у одговарајућем року чиме је испуњен услов за јавну одбрану дисертације.

Из ових разлога Комисија је једногласно заузела став да се докторска дисертација „**Организација и функционисање српског правосуђа у време уставобранитеља**“, кандидата мр Гордане Видојковић, може јавно бранити и предлаже Наставно научној већи Правног факултета у Нишу да овај Извештај усвоји у целини.

У Нишу,
17. 5. 2016. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

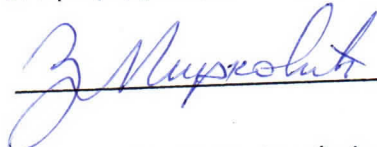
1. Проф. др Драган Николић

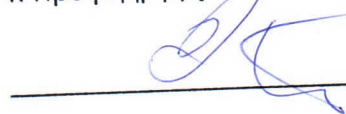
2. Проф. др Небојша Ранђеловић

3. Проф. др Зоран Мирковић

4. Проф. др Дејан Јанићијевић

5. Доц. Др Александар Ђорђевић

